

xò antic en basc no estic per descartar-ho però és dubtós.

Hi ha un basc *malda* «côte, montée» (anav., bnav., guip. lab.) i *maldea ateri* «subir cuestas» s'usa a Ètxalar (entre Bera i el Baztan) (Azkue, Supl., s. v. *ateri*) ço que recorda molt l'eiv. *barda*, tenint en compte que *b > m-* es pot mirar com normal i *-rd- > -ld-* com a possible (cf. *Sohico-Malda*, muntanya en el municipi de Bidarra-Itsau), i *Malta* «ruisseau» (P. Raymond, *DTop. BPy.*), més que més havent-hi en el País Basc antic els *Bardaiōi* més tard *Vardulli*, i els noms de lloc actuals *Bardotze* i *Bardenas*. De fet no es pot rebutjar que aquests dos últims es relacionin amb *barda*. Tanmateix el mot és ambigu, i d'una banda el ronc. i sul. *malta* 'mata, montón' (que per cert no ens acosten al sentit que ens convé) semblen demostrar que *-ld-* ací prové de *-LT-* i no pas de *-RD-*; d'altra banda també es podria imaginar que *malda* surti del germ.-rom. *falda* ('caient de muntanya'). Pel costat basc no hi ha doncs cap pista ferma.⁹

DERIV.: *Bardada* eiv. (*AlcM*). *Bardellera*. *Barder* 'esbarzerar' [S. XIV, *Ordinacions del Comtat d'Empúries*];¹⁰ avui anoto *barders* 'esbarzers' a Capçanes, als Guiamets i a Bellmunt (Priorat) i, amb repercussió, *bardrés* a Porrera; però sobretot és mot del NE.,¹¹ si bé ja apareix primerament a Canyamars (Maresme): «aquella font és tota plena de *barders*». Molt més a l'extrem NE. «Estassem tot el *barder* en el bosc» (esbarzerats i gatosam, a St. Aniol de Finestres), *barder* 'bardissa espinosa' a Vilademuls. A una vella parenta meua de Biure un oracle humorista li imposava la penitència de «passar el seient per un *barder*» (PCoromines, *Gràcies de l'Empordà*, 2.^a ed., p. 75). «Aquell *barder*» 'aquell bardissar' a Colera. «El *barder* de les aspres celles», Pous i Pagès, *Quan se fa nosa* II, 105. Cap a l'O. l'àrea es prolonga fins a l'Oest de la Garrotxa i Osona (*AlcM*, *DAG*), i sembla reaparèixer a l'extrem Sud (*Tossalet de l'azbardé* Bolulla, 1963); *bardera*, *barderada*. *Bardim*.

Bardissa [S. XIV, *bardiça*, *Glosses de Munic*, 12vb,¹² *RForsch.* XXIII, 243, n. 1]; molt freqüent ja en textos dels Ss. XIV-XV¹³ i en escriptors com Turmeda o St. Vicent Ferrer; «après lo vall, / a la porta plegadissa, / al costat d'una *bardissa*, / viu mon companyó cremar» (*Div. Mall.*, 132), «la terra de promissió --- gitàn les males gents que-y eren, diu que-y fé huna gran *bardiça*» (*Quar.*, 116.36); a diferència de *barda*, no menys antic, però d'ús més limitat i parcial, *bardissa* és un dels mots més divulgats i generals de l'idioma.¹² La noció distintiva més difosa de totes és potser la de massa d'elements vegetals que entrebanquen la marxa (sots del Maresme, de Montserrat, comarques veïnes a la mar, sobretot ,però també a tot arreu).¹³

Però sens dubte la més distintiva és la d'element vegetal que serveix per fer bardes o barreres, i alhora és la que ens explica millor la formació adjectival com a derivat de *barda*: veg. a dalt el text del doc. de 1342; «paret, tancat o cloïssa d'un corral» Maestrat (Garcia Girona, *Vocab.*); «plantà una gran vinya, en-

torn posà · y gran *bardiça*, e dins la vinya féu un gran trull per a veremar», «gran *bardiça* --- és entesa la ley de Moysès, e tota ley divinal és entesa *bardiça*. que Déu vol que sia tanquat» (St. Vicent F., *Quar.*, 115.21, 116.39); «ses pites varen esser duites de Sa Pobla, a on un temps servien de *bardissa* per senyalar ses partions (Arx., Ll. Salvador, p. 68).¹⁴

DERIV. de *bardissa*. *Bardis* [1575, «lloc de moltes espines y *bardissos*: spinetum, dumetum», On. Pou, *ThPu.*, 54; Lacav.]; *bardissot* (supl. d'Ed. Fontserè al *DFA.*); *bardisser* m. (*AlcM*, adj. d'un gos de caça especialitzat a furetejar-hi);¹⁵ *bardissada*, *bardissal*, *-issar*, *bardissam*, *bardissenc*; *embardissar* [1460: «les dones --- / qui les defén / sa vida ven / --- / si n'emprén liça / se *embardiça*: / per lur malícia / --- solen mentir / ---», «lo vinyet --- / ben vallejat, / *embardiçat* / com fou mester, / obrà-hi celler», JRoig, *Spill*, vv. 8325, 13522],¹⁶ *esbardissar* 'arrencar les bardisses': *esbardissar els marges* (Prat de Llobregat 1932).

Bardal 'bosquet de gerderes' (Boi, 1953, 1972), derivació ben versemblant ja que la «jordonera» és una mata espesa no gaire menys espinosa que un *esbarzer*. Ja menys segura és en el cas de *bardanal* 'boixeriga', propi d'Espot i la Vall d'Àneu (1933) puix que el rododendron ferrugineum no és gens espinós, si bé el més sovint arriba ser força *embardissat* (i de tota manera, encaar hi ha menys semblança amb la *bardana*).

¹ «Sebe de mato, para vedar». En un doc. de 1786 *bardas* ou *paredes de vinhas*. En la locució *em barda* 'molt' que recullen a Serpa de Guadiana i Santa Margarida da Beira (*RLus.* II, 44, 245) sembla tractar-se del mateix, a base del *bardissam* abundós d'una tanca. — ² A Andalusia el registra Alcalá Venceslada; el derivat *bardiza*, ben arrelat a Múrcia (Ga. Soriano, Lemus) potser de base catalana. —

³ No s'ha de confondre amb això el salm. *barda* «retoño de roble», que és regressió de *bardasca*, *bardusca*, *verdasca*, i per tant va amb *verdugo* i *virridis*. Però bé hi deu pertànyer el salm. *bardo* «pared de leña para guarecerse».

⁴ És notable com a l'Argentina es reproduïxen diverses de les accs. dialectals hispàniques i en particular catalanes. Allí el vaig anotar algunes vegades a Cuyo en el sentit de *barda de corral*. D'altra banda, a Patagònia «manto de basalto», com a variant de «cañadón», Ed. Acevedo Díaz (h.), *La Arg. como unidad geogr.*, en *Bol. Biblgr. Arg. del Min. de Just. e Instr. P.*, 1941, i, p. xxxi. I amb l'acc. nàutica i empordanesa de 'barrera de núvols tempestuosos': «mirada desde la llanura esta faja nebulosa parece un muro compacto... ésta es la *barda*... señal inequívoca de que hay temporal adentro», Chaca, *Hist. de Tupungato*, 79. — ⁵ Allí és paret de tanca formada per canyes lligades amb un cordill d'espart. També sentit a Oliva de Gandia, on m'expliquen que pot ser d'això o bé de xiprers o de cedres. — ⁶ Per a útils indicacions sobre el mot a Canàries i Portugal veg. Max Steffen, *Rev. Hist. Univ. La Laguna*, núm. 70 (1945), 28-31. — ⁷ Per més que ho acceptin Brüch, *W. u. S.* VII, 156n., i fins M-Lübke, *REW*, 955;